

УДК 338.24

Дьяченко Ольга Володимирівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний торговельно-економічний університет*

Diachenko Olha

*PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Public Administration
State University of Trade and Economics*

ORCID: 0000-0002-2012-8496

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ САНКЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ РОСІЇ
IMPACT OF INTERNATIONAL SANCTIONS ON THE RUSSIAN
ECONOMY

***Анотація.** У статті досліджено міжнародні санкції, що були запроваджені країнами світу проти Росії з початку її військово вторгнення в Україну. Розглянуто найпоширеніші типи обмежень та країни, що ввели найбільшу кількість санкцій. Наведено основні секторальні санкції проти Росії за країнами світу. Проаналізовано вплив міжнародних санкцій на економіку Росії. За результатами дослідження визначено, що запровадження санкцій призвело до втрати Росією західних технологій, торговельних преференцій, обмежень на міжнародному фінансовому ринку, стрімкого зростання інфляції, зменшення обсягів як зовнішньої так і внутрішньої торгівлі, виходу міжнародних компаній з російського ринку, збільшення безробіття. Наголошено, що санкції проти Росії працюють та спричиняють економічні втрати, але значно менші, ніж очікувалось та для досягнення бажаного ефекту знадобитися більше*

часу. Російська економіка цього року має різке скорочення, а інфляція стрімко зростає, оскільки міжнародні санкції у відповідь на вторгнення Росії в Україну починають діяти. Після безпрецедентного рівня санкцій російську економіку чекає глибока рецесія. Інформаційна база статті представлена аналітичними звітами міжнародних та національних організацій, статистичними даними, прогнозами експертів. Дослідження проведено із застосуванням загальнонаукових методів: системного аналізу, синтезу, теоретичного узагальнення та порівняння.

Ключові слова: військове вторгнення, економіка Росії, міжнародні санкції.

Summary. The international sanctions that have been introduced by the countries of the world against Russia since the beginning of its military invasion of Ukraine are investigated. The most common types of restrictions are considered. The countries that introduced the largest number of sanctions are given. The main sectoral sanctions against Russia by countries of the world are given. The impact of international sanctions on the Russian economy is analyzed. Based on the results of the study, it was determined that after the introduction of sanctions, Russia lost Western technologies and trade preferences, there are restrictions on the international financial market, inflation is growing rapidly, the volume of foreign and domestic trade is decreasing, international companies have withdrawn from the Russian market, unemployment is increasing. It was emphasized that the sanctions against Russia are working and causing economic losses, but much less than expected and it will take more time to achieve the desired effect. The Russian economy is experiencing a sharp contraction this year. International sanctions are beginning to act in response to Russia's invasion of Ukraine. The Russian economy will have a recession after the international sanctions. The information base of the article is presented by analytical reports of international

organizations and statistical data. The research was carried out with implementation of general scientific methods: system analysis, synthesis, theoretical generalization, and comparison.

Key words: *military invasion, economy of Russia, international sanctions.*

Постановка проблеми. Російське вторгнення в Україну є одним із найбільш кричущих порушень міжнародного права останнім часом. Дії Росії викликали всесвітнє засудження, оскільки різні країни запровадили секторальні, індивідуальні та політичні санкції проти держави-агресора. Немає сумнівів, що введення міжнародних санкцій матиме масштабні негативні наслідки для економіки Росії. Застосування економічних санкцій у відповідь на порушення будь-якою країною норм міжнародного права або воєнного вторгнення, є одним із запобіжників війни, потужним інструментом який, зокрема, впливатиме на перебіг війни за межами лінії фронту. Тому Росія, як країна-агресор, не оминула міжнародних санкцій.

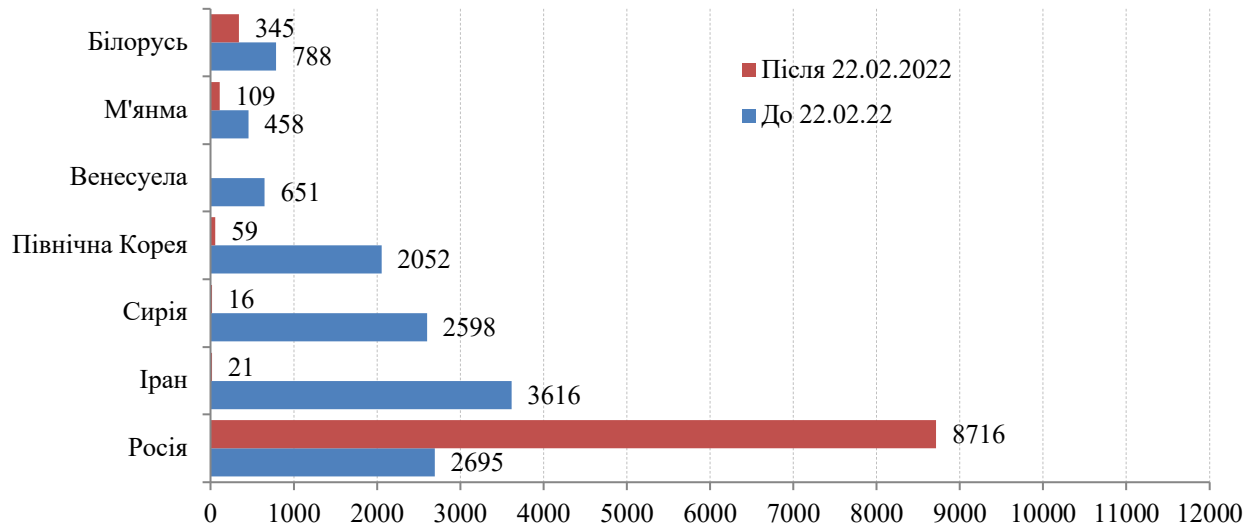
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Глобальні соціально-економічні наслідки Російсько-Української війни досліджено Ю. Чалюк [2]. Хронологію санкцій у період війни Росії проти України наведено у роботі Chad P. Bown [6]. Питання перспективи глобальної переорієнтації світового економічного простору в контексті сучасних масштабних змін на фоні російсько-української війни розглянуто В. Студінським [8], Прогнозні наслідки впливу міжнародних санкцій на економіку Росії проаналізовано у публікаціях експертів Anna Bjerde, Asli Demirgüç-Kunt [10], Elliot Smith [11], К. Маркевич [12], В. Омелян [13], Rebecca M. Nelson [14], Richard Berner, Stephen Cecchetti, Kim Schoenholtz [15], Е. Рібакова [16], Gregory W. Bowman [17]. На даний час кількість публікацій з означеної проблематики є досить обмеженою, оскільки тема є доволі новою і в перспективі потребує комплексного дослідження.

Метою статті є дослідження міжнародних санкцій, що запроваджено країнами світу з початку військової агресії Росії проти України, та визначення їх впливу на економіку країни-агресора.

Викладення основного матеріалу дослідження. Засуджуючи вторгнення Росії в Україну наприкінці лютого 2022 року, багато країн швидко відповіли економічними санкціями, сподіваючись, що навантаження на російську економіку допоможе покласти край конфлікту [1]. Після військового вторгнення в Україну Росія виявилася фактично відрізаною від світової фінансової системи, втративши західні технології та торговельні преференції, частину цивільної авіації та половину накопичених резервів. Вторгнення Росії на територію України призвело до великих людських втрат та гуманітарної кризи, загострення фінансової нестабільності, уповільнення економічного зростання, прискорення інфляції, ліквідації інвестицій у сталий розвиток, переконфігурації глобального ланцюга поставок, зростання цін на продукти харчування, паливо та добрива [2]. Споживчий ринок на тлі санкцій переживає шок, а росіяни зіткнулися з давно забутим поняттям «дефіцит». Еліта втратила доступ до закордонних активів та право виїжджати до західних країн.

Світова спільнота підтримала Україну фінансово та зброєю, а проти Росії ввела наймасштабніші в історії санкції, покликані відкинути її на десятиліття у минуле та завадити фінансуванню найбільшої військової агресії в Європі з часів другої світової війни.

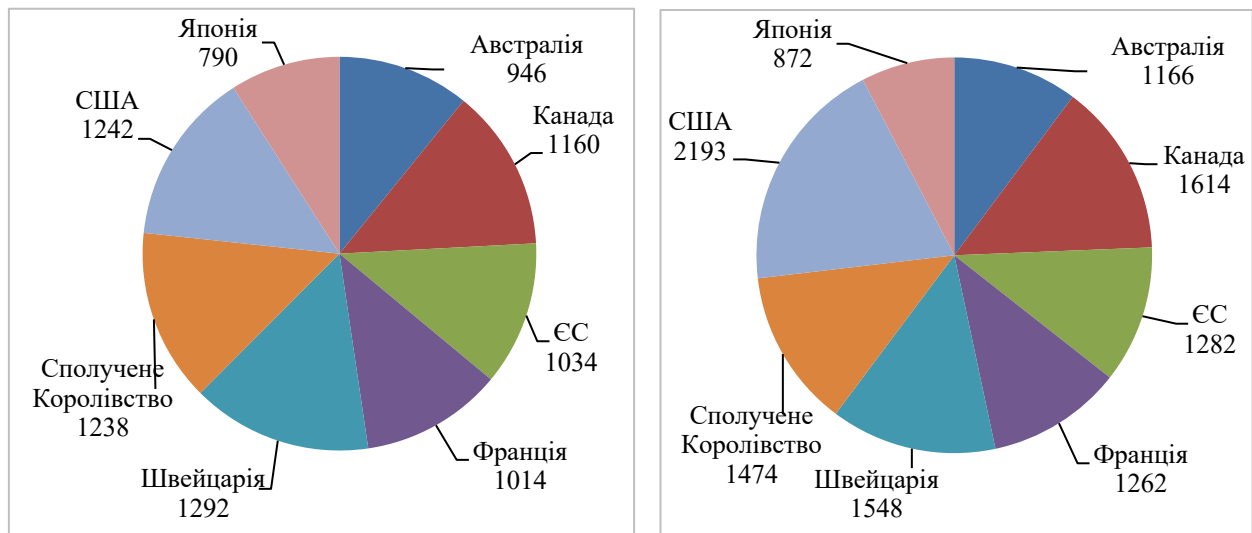
До санкцій долучилися фінансові (Швейцарія, Сінгапур) та технологічні (Південна Корея, Тайвань) центри. Росія стала країною-ізгоєм у світі та стрімко випередила Іран, Сирію та Північну Корею (рис. 1).

Рис. 1. Кількість санкцій введених проти Росії станом на 20.07.2022

Джерело: [3]

Першість у впровадженні обмежень проти агресора посідають США, Канада, Швейцарія, Сполучене Королівство, країни Європейського Союзу, Франція, Австралія та Японія (рис. 2).

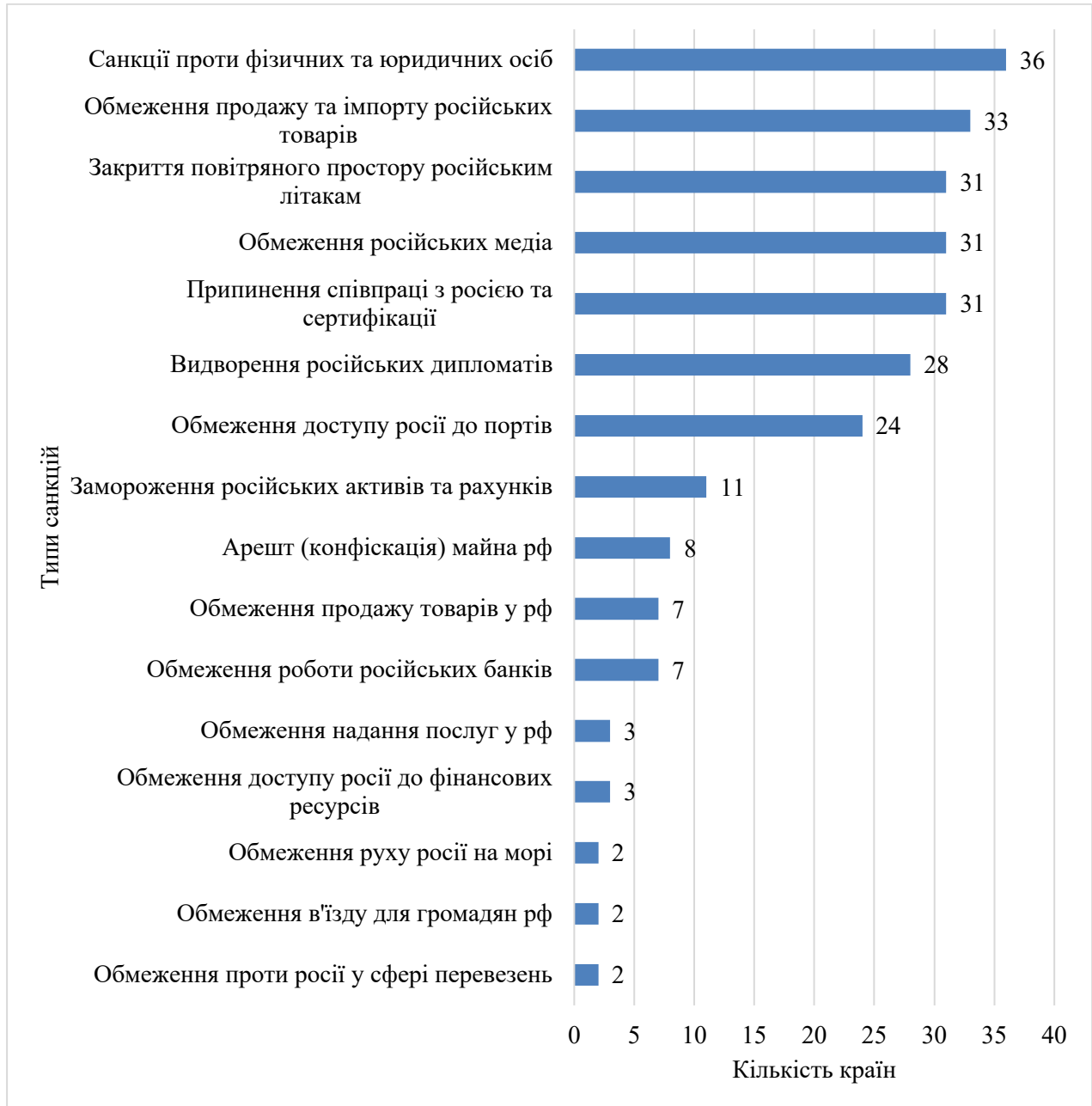
Починаючи з 22.02.2022 р.

Починаючи з 2014 р.

Рис. 2. Кількість санкцій, що введено країнами світу проти Росії станом на 20.07.2022

Джерело: [3]

Найбільш поширеними типами обмежень є санкції проти фізичних та юридичних осіб, обмеження імпорту російських товарів, заборона прольоту територією країни російських літаків та заборона пропагандистських медіа (рис. 3).

Рис. 3. Типи санкцій проти Росії за кількістю країн

Джерело: складено автором на основі [4; 5; 6]

За інформацією аналітиків центру R&D YouControl станом на кінець червня 2022 р. проти конкретних фізичних осіб з 24 лютого 2022 р.

запроваджено майже 1,5 тис. санкцій, проти та юридичних осіб – понад 650 санкцій. Санкції запроваджено до членів родин російських чиновників та бізнесменів, посадових осіб фінансових установ, військових підприємств, державних службовців так званих «Л/ДНР» [7].

Зовнішньополітичні рішення російської влади спричинили серйозні зміни і в діловому кліматі країни, включаючи новий виток санкцій з боку міжнародної спільноти. Фактично в Росії розпочалася нова економічна криза, зумовлена обмеженнями імпорту технологій, обладнання, запчастин та комплектуючих, закриттям кордонів та повітряного простору для російських перевізників, обмеженнями на міжнародному фінансовому ринку та багатьма іншими проблемами та складнощами (табл. 1).

Секторальні, індивідуальні та політичні санкції вдарили по економіці країни-агресора [8]. Погіршення та навіть зупинка постачання імпортової продукції, труднощі у логістиці, волатильність на валютному ринку призвели до сплеску інфляції в Росії. У річному вираженні інфляція за підсумками квітня 2022 р. склала 17,83%, що є рекордом за останні 20 років [9]. За прогнозами експертів у 2022 р. інфляція перевищить 23%, обсяг виробництва зменшиться на 11,2% [10], ВВП – від 10% до 15% [11; 12], обсяг реального ВВП – на 7-15% [13].

Санкції порушили реальну економіку Росії – виробництво, закупівлю та обіг товарів. Обсяги російської торгівлі різко скоротилися (за прогнозами експертів обсяги імпорту Росії зменшаться у 2022 р. майже на 25%). Більше 750 міжнародних компаній через побоювання репутаційних втрат припинили або скоротили свою діяльність в Росії. Деякі іноземні компанії є великими роботодавцями в Росії, і їхній вихід є шоком для російського ринку праці [14]. Так, наприклад, російський ринок покинули компанії, що працювали у таких секторах, як автомобілі (Ford, GM та Volkswagen), авіація (Airbus та Boeing), енергетика (BP та Exxon), розваги (Disney та WarnerMedia), судноплавство (Maersk та MSC), технології (Apple) тощо.

**Основні секторальні санкції проти Росії за країнами світу
станом на 20.07.2022**

Санкції	Країни
Обмеження імпорту російської нафти	Австралія, Канада, ЄС, Японія, Швейцарія, Сполучене Королівство, США
Обмеження імпорту російського газу	Австралія, США
Обмеження імпорту російського вугілля	ЄС, Японія, Сполучене Королівство, США
Обмеження імпорту російського золота	Канада, Японія, Сполучене Королівство, США
Обмеження на імпорт російських металів (наприклад, чавуну та сталі)	ЄС, Швейцарія
Обмеження на експорт металів до Росії	Австралія
Обмеження на експорт предметів розкоші до Росії	Австралія, Канада, ЄС, Японія, Швейцарія, Сполучене Королівство, США
Обмеження на ввезення предметів розкоші з Росії	Канада, ЄС, Сполучене Королівство, США
Обмеження на експорт технологій до Росії	Канада, ЄС, Японія, Швейцарія, Сполучене Королівство, США
Обмеження мовлення російських державних ЗМІ	Австралія, Канада, ЄС, Сполучене Королівство, США
Обмеження на експорт професійних послуг до Росії (наприклад, консалтингових, бухгалтерських послуг)	Канада, ЄС, Японія, Швейцарія, Сполучене Королівство, США
Обмеження доступу Росії до коштів МВФ і Світового банку	Канада, ЄС, Японія, Сполучене Королівство, США
Відкликання режиму найбільшого сприяння	Австралія, Канада, ЄС, Японія, Сполучене Королівство, США
Обмеження суверенного боргу	Австралія, Канада, ЄС, Японія, Швейцарія, Сполучене Королівство, США
Обмеження на кореспондентські рахунки російських банків	Сполучене Королівство, США
Обмеження доступу російських банків до SWIFT	Канада, ЄС, Японія, Швейцарія, Сполучене Королівство, США

Джерело: складено автором на основі [3]

Безпрецедентна швидкість і широта дій приватних компаній дає підстави стверджувати, що Росія тривалий час залишиться небажаним місцем для ведення бізнесу [15].

Ізоляція від світових ринків спонукатиме російські компанії обирати менш сучасні технології та працювати у субоптимальних масштабах, що знижуватиме продуктивність їх діяльності.

Разом з цим санкції проти Росії спричиняють економічні втрати, але значно менші, ніж очікувалось [16; 17]. Може знадобитися багато часу для того, аби вони створили бажаний ефект [18].

Висновки. Військове вторгнення Росії в Україну спонукало країни світу запровадити набір скоординованих економічних санкцій проти Росії. Ці санкції спрямовані на обмеження торговельних і фінансових відносин з Росією, покарання російських фізичних та юридичних осіб, послаблення російської економіки для стримання Росії від участі у військовій агресії. Але незважаючи на певні результати, масштаб і серйозність цих заходів дуже різняться, та їх вплив на російську економіку все ще недостатній.

Росія зараз є найбільш санкціонованою країною у світі. Чим довше діятимуть санкції, тим більшими будуть економічні втрати Росії. Так, важливі галузі російської економіки, зокрема сектор технологій, який залежить від імпорту, на даний час є недоступним. У довгостроковій перспективі російська економіка в умовах автаркії, повністю відрізана від решти світу, матиме нижчі доходи, продуктивність та зростання.

Література

1. Ranjan P. Russia-Ukraine War and WTO's National Security Exception. *Foreign Trade Review*. July 2022. doi: 10.1177/00157325221114586
2. Чалюк Ю.О. Глобальні соціально-економічні наслідки Російсько-Української війни. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 7. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-54>
3. Russia Sanctions Dashboard. *Castellum.AI*. URL: <https://www.castellum.ai/russia-sanctions-dashboard>
4. Антивоєнна коаліція України. *Апарат РНБО України*. URL: <https://stop-rf.nsd.gov.ua/table>
5. Доронцева Є. Не буває забагато: які санкції впровадив світ проти росії з початку повномасштабної війни та що робить Україна? *Аналітична*

- платформа «Вокс Україна». URL: <https://voxukraine.org/ne-buvaye-zabagato-yaki-sanktsiyi-vprovadyv-svit-proty-rosiyi-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-vijny-ta-shho-robyt-ukrayina/>
6. Chad P. Bown. Russia's war on Ukraine: A sanctions timeline. *Peterson Institute for International Economics*. URL: <https://www.piie.com/blogs/realtime-economic-issues-watch/russias-war-ukraine-sanctions-timeline>
  7. Світ наклав санкції на півтори тисячі осіб з рф. А що Україна? *YouControl*. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/svit-naklav-sanktsiyi-na-osib-z-rf.-a-shcho-ukrayina/>
  8. Студінський В. А. Глобальна переорієнтація світового економічного простору в сучасному вимірі на фоні російсько-української війни 2014-2022 рр. *Економічний вісник університету*. Університет Григорія Сковороди в Переяславі. 2022. Вип. 52. С. 78-84. doi: 10.31470/2306-546X-2022-52-78-84
  9. Річна інфляція в росії зросла до рекордних за 20 років 17,8%. *Аналітичний портал «Слово і діло»*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/14/novyna/ekonomika/richna-inflyacziya-rosiyi-zrosla-rekordnyx-20-rokiv-178>
  10. Anna Bjerde, Asli Demirgüç-Kunt. Protecting the most vulnerable must be foremost in addressing economic fallout of war in Ukraine. *Worldbank blogs*. URL: <https://blogs.worldbank.org/europeandcentralasia/protecting-most-vulnerable-must-be-foremost-addressing-economic-fallout-war>
  11. Elliot Smith. Russia's economy is beginning to crack as economists forecast sharp contractions. *Consumer News and Business Channel*. URL: <https://www.cnn.com/2022/04/04/russias-economy-is-beginning-to-crack-as-economists-forecast-sharp-contractions.html>
  12. Маркевич К. Глобальний економічний спад. Прогноз для України, росії та решти світу. *Центр Разумкова*. URL: <https://www.razumkovskiy.com/ukrainian/global-economic-collapse-forecast-for-ukraine-russia-and-the-rest-of-the-world/>

<https://razumkov.org.ua/komentari/globalnyi-ekonomichnyi-spad-prognoz-dlia-ukrainy-rosii-ta-reshty-svitu>

13. Омелян В. Економіка Росії під впливом санкцій на 31 березня 2022 року. *Український погляд*. URL: <http://ukrpohliad.org/economics/ekonomika-rosiyi-pid-vplyvom-sanktsij-na-31-bereznya-2022-roku.html>
14. Rebecca M. Nelson. Congressional Research Service. Russia's War on Ukraine: The Economic Impact of Sanctions. *Congressional Research Service*. May 3, 2022. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12092>
15. Richard Berner, Stephen Cecchetti, Kim Schoenholtz. Russian sanctions: Some questions and answers. *Centre for Economic Policy Research*. 21 March 2022. URL: <https://voxeu.org/article/russian-sanctions-some-questions-and-answers>
16. Рібакова Е. Економіка Росії скоротиться у 2022 році, однак поки що, незважаючи на санкції, система стабільніша, ніж хотілося б. *Київська школа економіки*. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/ekonomika-rosiyi-skorotitsya-u-2022-rotsi-odnak-poki-shho-nezvazhayuchi-na-sanktsiyi-sistema-stabilnisha-nizh-hotilosya-b-elina-ribakova/>
17. Gregory W. Bowman Sanctions on Russia: Imperfect but Necessary. *Roger Williams University*. 2022. URL: https://docs.rwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1777&context=law_archives_life
18. Санкції проти Росії працюють. *Представництво Європейського Союзу в Україні*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/санкції-проти-росії-працюють_uk?s=232

References

1. Ranjan P. Russia-Ukraine War and WTO's National Security Exception. *Foreign Trade Review*. July 2022. doi: 10.1177/00157325221114586

2. Chaljuk Ju.O. Ghlobaljni socialjno-ekonomichni naslidky Rosijsjko-Ukrajinsjkoji vijny. *Ekonomika ta suspiljstvo*. 2022. Vyp. 7. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-54>
3. Russia Sanctions Dashboard. Castellum.AI. URL: <https://www.castellum.ai/russia-sanctions-dashboard>
4. Antyvojenna koalicija Ukrajiny. Aparat RNBO Ukrajiny. URL: <https://stop-rf.nsd.gov.ua/table>
5. Doronceva Je. Ne buvaje zabaghato: jaki sankciji vprovadyv svit proty rosiji z pochatku povnomasshtabnoji vijny ta shho robytj Ukrajina? Analitychna platforma «Voks Ukrajina». URL: <https://voxukraine.org/ne-buvaye-zabagato-yaki-sanktsiyi-vprovadyv-svit-proty-rosiyi-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-vijny-ta-shho-robyt-ukrayina/>
6. Chad P. Bown. Russia's war on Ukraine: A sanctions timeline. Peterson Institute for International Economics. URL: <https://www.piie.com/blogs/realtime-economic-issues-watch/russias-war-ukraine-sanctions-timeline>
7. Svit naklav sankciji na pivtory tysjachi osib z rf. A shho Ukrajina? YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/svit-naklav-sanktsiyi-na-osib-z-rf.-a-shcho-ukrayina/>
8. Studinsjkyj V. A. Ghlobaljna pereorijentacija svitovogho ekonomichnogho prostoru v suchasnomu vymiri na foni rosijsjko-ukrajinsjkoji vijny 2014-2022 rr. *Ekonomichnyj visnyk universytetu. Universytet Ghryghorija Skovorody v Perejaslavi*. 2022. Vyp. 52. S. 78-84. doi: 10.31470/2306-546X-2022-52-78-84
9. Richna infljacija v rosiji zrosla do rekordnykh za 20 rokiv 17,8%. Analitychnyj portal «Slovo i dilo». URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/14/novyna/ekonomika/richna-inflyacziya-rosiyi-zrosla-rekordnyx-20-rokiv-178>
10. Anna Bjerde, Asli Demirgüç-Kunt. Protecting the most vulnerable must be foremost in addressing economic fallout of war in Ukraine. Worldbank

- blogs. URL: <https://blogs.worldbank.org/europeandcentralasia/protecting-most-vulnerable-must-be-foremost-addressing-economic-fallout-war>
11. Elliot Smith. Russia's economy is beginning to crack as economists forecast sharp contractions. Consumer News and Business Channel. URL: <https://www.cnbc.com/2022/04/04/russias-economy-is-beginning-to-crack-as-economists-forecast-sharp-contractions.html>
  12. Markevych K. Ghlobalnyj ekonomichnyj spad. Proghnoz dlja Ukrajiny, rosiji ta reshty svitu. Centr Razumkova. URL: <https://razumkov.org.ua/komentari/globalnyi-ekonomichnyi-spad-proghnoz-dlia-ukrainy-rosii-ta-reshty-svitu>
  13. Omeljan V. Ekonomika Rosiji pid vplyvom sankcij na 31 bereznja 2022 roku. Ukrajinsjkyj poghljad. URL: <http://ukrpohliad.org/economics/ekonomika-rosiyi-pid-vplyvom-sanktsij-na-31-bereznja-2022-roku.html>
  14. Rebecca M. Nelson. Congressional Research Service. Russia's War on Ukraine: The Economic Impact of Sanctions. Congressional Research Service. May 3, 2022. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12092>
  15. Richard Berner, Stephen Cecchetti, Kim Schoenholtz. Russian sanctions: Some questions and answers. Centre for Economic Policy Research. 21 March 2022. URL: <https://voxeu.org/article/russian-sanctions-some-questions-and-answers>
  16. Ribakova E. Ekonomika Rosiji skorotytsja u 2022 roci, odnak poky shho, nezvazhajuchy na sankciji, systema stabiljnisha, nizh khotilosja b. Kyjivsjka shkola ekonomiky. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/ekonomika-rosiyi-skorotitsya-u-2022-rotsi-odnak-poki-shho-nezvazhayuchi-na-sanktsiyi-sistema-stabilnisha-nizh-hotilosya-b-elina-ribakova/>
  17. Gregory W. Bowman Sanctions on Russia: Imperfect But Necessary. Roger Williams University. 2022. URL: https://docs.rwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1777&context=law_archives_life

18. Sankciji proty Rosiji pracjуютj. Predstavnyctvo Jevropejskogho Sojuzu v Ukrajini. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/sankciji-proty-rosiji-pracjуютj_uk?s=232